

Sygn. akt: WA 1/13

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Edward Matwijów (przewodniczący)

SSN Jerzy Steckiewicz

SWSO del. do SN płk Krzysztof Mastalerz (sprawozdawca)

Protokolant : Marcin Szlaga

przy udziale prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej płk. Juliusza Balceraka,

w sprawie ppłk. A. W., uniewinnionego od pięciokrotnego popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na rozprawie w dniu 7 lutego 2013 r., apelacji, wniesionej przez prokuratora na niekorzyść od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 31 października 2012 r.,

- I. uchyla zaskarżony wyrok w całości i na podstawie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. umarza postępowanie wobec ppłk. A. W. o czyny z art. 231 § 1 k.k. zarzucone aktem oskarżenia,**
- II. koszty procesu ponosi w całości Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 31 października 2012 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w W. uniewinnił ppłka A. W. od tego, że:

1.) „w bliżej nieustalonym dniu, nie później niż w dniu 13 lipca 2009 r. w I. na terenie Republiki /.../, jako funkcjonariusz publiczny pełniący zawodową służbę wojskową na stanowisku Dowódcy Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../, przekroczył swoje uprawnienia określone w rozdziale 3 Szczegółowego Zakresu Działania Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../, w ten sposób, że pod groźbą wszczęcia postępowania dyscyplinarnego zakazał żołnierzom sekcji dochodzeniowo-śledczej Żandarmerii Wojskowej Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../ st. chor. T. S. i st. chor. sztab. A. K. zobowiązanym na mocy art. 4 ust. 1 pkt 5 i ust. 2 pkt 17 ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z dnia 25 października 2001 r. nr 123, poz. 1353 z późn. zm.) do zapobiegania popełnianiu przestępstw i wykroczeń przez osoby o których mowa w art. 3 ust. 2 cytowanej ustawy i alkoholizmowi w Siłach Zbrojnych oraz do kontrolowania przestrzegania przepisów o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, wykonywania bez jego zgody badań stanu trzeźwości personelu podległego kontyngentu, czym działał na szkodę interesu publicznego, tj. od popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 § 1 k.k.

2) w dniu 1 sierpnia 2009 r. w I. na terenie Republiki /.../, jako funkcjonariusz publiczny pełniący zawodową służbę wojskową na stanowisku Dowódcy Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../, przekroczył swoje uprawnienia określone w rozdziale 3 Szczegółowego Zakresu Działania Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../, w ten sposób, że zabronił żołnierzom sekcji dochodzeniowo-śledczej Żandarmerii Wojskowej Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../ st. chor. T. S. i st. chor. sztab. A. K. zobowiązanym na mocy art. 4 ust. 1 pkt 4 i ust. 2 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii

Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z dnia 25 października 2001 r. nr 123, poz. 1353 z późn. zm.) do wykrywania przestępstw i wykroczeń przez osoby o których mowa w art. 3 ust. 2 cytowanej ustawy oraz ujawniania i ścigania ich sprawców, ujawniania i zabezpieczania dowodów tych przestępstw i wykroczeń oraz wykonywania czynności procesowych w zakresie i na zasadach przewidzianych w przepisach o postępowaniu karnym, wykonywania czynności w prowadzonych przez wymienionych żołnierzy postępowaniach sprawdzających o sygn. ... w sprawie o przestępstwo określone w art. 231 § 1 kk, dot. niedopełnienia obowiązków służbowych przez funkcjonariuszy publicznych - żołnierzy zawodowych z Dowództwa Polskiego Kontyngentu Wojskowego w /.../ poprzez niezapewnienie prawidłowego wyżywienia dla żołnierzy i pracowników ww. Kontyngentu i działania na w ten sposób na szkodę interesu publicznego, oraz o sygn. ... w sprawie o przestępstwo określone w art. 231 § 1 k.k. dot. niedopełnienia obowiązków w dniu 29 lipca 2009 r. w Republice /.../ przez Dowódcę Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Republice /.../ poprzez niewyznaczenie zabezpieczenia medycznego patrolu pieszego Grupy Bojowej „C.” wykonywanego w okolicach Q. o łącznej długości 24 km w ramach operacji „N. W.”, w trakcie którego doszło do zasłabnięcia patrolowych - kpr. M. L. oraz st. szer. K. T. - żołnierzy wchodzących w skład opisanej grupy bojowej i działania na szkodę ich interesu prywatnego, czym działał na szkodę interesu publicznego,

tj. od popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 § 1 k.k.

3) w dniu 3 sierpnia 2009 r. w l. na terenie Republiki /.../, jako funkcjonariusz publiczny pełniący zawodową służbę wojskową na stanowisku Dowódcy Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../, przekroczył swoje uprawnienia określone w rozdziale 3 Szczegółowego Zakresu Działania Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../, w ten sposób, że zakazał Szefowi sekcji dochodzeniowo-śledczej Żandarmerii Wojskowej Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../ st. chor. sztab. A. K. zobowiązanemu na mocy art. 4 ust. 3 z dnia 23 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z dnia 25 października 2001 r. nr 123, poz. 1353 z późn. zm.) do wykonywania czynności na polecenie prokuratora wojskowego, pod groźbą

wszczęcia przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego wykonywania czynności zleconych przez prokuratora Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../ kpt. P. B., czym działał na szkodę interesu publicznego

tj. od popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 § 1 k.k.

4. w dniu 3 sierpnia 2009 r. w I. na terenie Republiki /.../, jako funkcjonariusz publiczny pełniący zawodową służbę wojskową na stanowisku Dowódcy Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../ , przekroczył swoje uprawnienia określone w rozdziale 3 Szczegółowego Zakresu Działania Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../, w ten sposób, że nie będąc uprawnionym do zlecania żołnierzom Żandarmerii Wojskowej przeprowadzenia czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia, polecił żołnierzowi sekcji dochodzeniowo-śledczej Żandarmerii Wojskowej Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../st. chor. T. S. przeprowadzić rozpytanie kpt. T. S. w sprawie spożywania alkoholu przez plut. H. G. w dniu 24 lipca 2009 r. w I. w miejscu stacjonowania Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji ONZ w Republice /.../, tj. w sprawie o wykroczenie określone w art. 43 ust 1 ustawy z dnia 26.10.1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, czym działał na szkodę interesu publicznego

tj. od popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 § 1 k.k.

5) w dniu 10 sierpnia 2009 r. w I., jako funkcjonariusz publiczny pełniący zawodową służbę wojskową na stanowisku Dowódcy Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../, przekroczył swoje uprawnienia określone w rozdziale 3 Szczegółowego Zakresu Działania Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../, w ten sposób, że zakazał szefowi sekcji dochodzeniowo-śledczej Żandarmerii Wojskowej Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice /.../ st. chor. sztab. A. K. zobowiązanemu na mocy art. 4 ust. 3 z dnia 23 sierpnia 2001 r. o

Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z dnia 25 października 2001 r. nr 123, poz. 1353 z późn. zm.) do wykonywania czynności na polecenie prokuratora wojskowego, oraz na mocy art. 85 § 2 kpw w zw. z art. 54 § 1 kpw do prowadzenia czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia, wykonywania czynności wyjaśniających zleconych przez prokuratora Wojskowej Prokuratury Okręgowej w W. ppłk S. U. w sprawie popełnienia przez plut. H. G. wykroczenia określonego w art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 2009 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, czym działał na szkodę interesu publicznego

tj. od popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 § 1 k.k.”

Wyrok na niekorzyść oskarżonego w całości zaskarżył prokurator.

Skarżący zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 231 § 1 k.k.– pięciokrotnie, „poprzez przyjęcie w zaskarżonym wyroku błędnego poglądu prawnego, iż oskarżony swoim zachowaniem nie zrealizował znamienia niezbędnego do przypisywania mu odpowiedzialności za popełnienie przestępstwa określonego w art. 231 § 1 k.k. – pięciokrotnie, w postaci działania na szkodę interesu publicznego, powodującego skutki o charakterze materialnoprawnym”.

W oparciu o tak sformułowany zarzut prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Apelacja prokuratora jest częściowo zasadna.

Złożony środek odwoławczy zasługuje na uwzględnienie w części dotyczącej zakwestionowanego znamienia działania oskarżonego na szkodę interesu publicznego. Skarżący nie neguje poczynionych ustaleń faktycznych, które uznaje za prawidłowe, a podnosi zarzut obrazę prawa materialnego, tj. art. 231 § 1 k.k. Zachodzi ona wtedy, gdy sąd pierwszej instancji dokonał błędnej wykładni zastosowanego przepisu, zastosował nieodpowiedni przepis, a także nie zastosował określonego przepisu w sytuacji jego obligatoryjnego stosowania. Wadliwe zastosowanie kodeksu karnego może przybierać postać uchybienia

odnoszącego się m.in. do niewinnienia oskarżonego, pomimo że przypisany czyn wypełnia ustawowe znamiona przestępstwa (zob. S. Zabłocki Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Dom Wydawniczy ABC, 1998, s. 458). Nie ulega wątpliwości, że przepis art. 231 k.k. chroni działalność instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego w zakresie przestrzegania interesu publicznego lub prywatnego przy wykonywaniu uprawnień i spełnianiu obowiązków przez funkcjonariusza publicznego. Przesłpstwo z art. 231 § 1 k.k. musi być zawinione umyślnie „co oznacza, że sprawca musi obejmować swoim zamiarem (bezpośrednim lub ewentualnym) zarówno przekroczenie lub niedopełnienie obowiązków służbowych jak i działanie na szkodę interesu publicznego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2003 r., sygn.. WK 3/03, OSNKW 2003, z.5-6, poz. 53).

W rozpatrywanej sprawie oskarżony przekraczając swoje uprawnienia bezprawnie ingerował w działalność żołnierzy Żandarmerii Wojskowej realizujących ustawowe obowiązki wynikające z cyt. już ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych i art. 85 § 2 k.p.w. w zw. z art. 54 § 1 k.p.k. oraz art. 2 § 1 pkt 2 k.p.k. art. 8 k.p.w. Nie ulega bowiem wątpliwości, że organy ścigania mają także procesowy obowiązek zapobiegania popełnianiu przestępstw jak i wyjaśniania okoliczności sprzyjających ich zaistnieniu w powiązaniu z odpowiednim stosowaniem środków przewidzianych w prawie karnym. Powstaje zatem problem czy działanie oskarżonego stwarzało zagrożenie lub zagrażało określonym interesom społecznym, a jeżeli tak to jakie dobro prawa było zaatakowane. Znamię działalności na szkodę interesu publicznego trudno jest zakwalifikować do znamion ostrych i opisowych. Jednocześnie jak słusznie przyjmuje się interes publiczny lub prawny, na którego szkodę działa funkcjonariusz publiczny realizujący znamiona czynu zabronionego z art. 231 § 1 k.k., musi być rozumiany w znaczeniu interesu wynikającego z prawa materialnego, a nie interesu dotyczącego samej właściwej procedury. W przeciwnym wypadku każde przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków musiałoby być utożsamiane z działaniem na szkodę interesu publicznego lub prywatnego.

Eliminowałoby także odpowiedzialność dyscyplinarną funkcjonariusza publicznego w określonej dla niego sferze działań (zob. A. Zoll. Przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków przez funkcjonariusza publicznego w

świece Europejskiego Kodeksu Dobrej Administracji *Just Et Lex*. Księga Jubileuszowa Profesora Andrzeja Kabata pod red. S. Piskulskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego 2004 s.431,s.433). Dodać także należy, że funkcjonariusz Żandarmerii Wojskowej jak i prokurator wojskowy realizowali także konstytucyjną zasadę praworządności, gdyż działali na podstawie przepisów prawa i w jego granicach. Przedmiotem działania tych organów, a zarazem dobrem chronionym nie były jakieś abstrakcyjne procedury a realizowanie ustawowych wymienionych już obowiązków. Zachowanie oskarżonego stwarzało przekonanie wśród jego podwładnych o jego uprawnieniach ingerencji w czynności wyjaśniające lub prowadzone postępowania karne. Uprawnienia jako dowódcy ppłk. D. W. nie mogły być sprzeczne z wymogami powoływanej już ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych oraz przepisów Kodeksu postępowania karnego czy też Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

Zaistniała sytuacja skutkująca otwartym konfliktem o podłożu służbowym i osobistym pomiędzy oskarżonym a prokuratorem wojskowym wynikała także z nieprecyzyjnych aktów prawnych regulujących kompetencje wymienionych osób.

W tym miejscu odwołać się należy do wyjaśnień ppłk. A. W. złożonych w dniu 21 marca 2011 r. (k. 842). Oskarżony przyznaje w nich, że nie do końca zrozumiał intencje przepisów, których naruszenie mu zarzucono. Intencją jego zachowania było „wszechstronne zabezpieczenie prawidłowości dowodzenia kontyngentem”. Stwierdzić jednak należy, że współdziałanie oskarżonego z organami ścigania w osiągnięciu wymienionego celu nie może być utożsamiane w opóźnianiu ich działań czy też wywierania wpływu na ich funkcjonariuszy. Nie sposób także zauważyć zbieżności zadań oskarżonego i przydzielonych mu do pomocy prokuratora i żołnierzy Żandarmerii Wojskowej. Zadaniem tym jest prawidłowe funkcjonowanie kontyngentu. Przypomnieć należy, że „interesem” jest bądź istniejące, bądź przyszłe dobro materialne lub osobiste, lub dobro idealne, związane z organizacją życia zbiorowego i prawidłowością jej funkcjonowania. Interesem publicznym jest interes zbiorowy organizacji społecznej, państwa lub samorządu, albo w ogóle życia społecznego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 1933 r., sygn. II K 285/33, Lex 389 900).

W świetle przytoczonych rozważań uznać należy, że oskarżony przekraczając swoje uprawnienia co najmniej godził się na skutek w postaci działania na szkodę interesu publicznego ujmowanego w sposób wyżej opisany. Dodać przy tym trzeba, że występki określony w art. 231 § 1 k.k. należy do kategorii przestępstw z konkretnego narażenia na niebezpieczeństwo, a więc materialnych, znamienych skutkiem, którym jest wystąpienie niebezpieczeństwa powstania szkody w interesie publicznym lub prywatnym (zob. Uchwała Składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2013 r., sygn. I KZP 24/12). Szkodę należy rozumieć nie tylko jako ubytek materialny ale jako każde narażenie dobra chronionego. Czyny oskarżonego zawierają przytoczone znamiona w postaci działania na szkodę. Zgodnie z treścią art. 454 § 1 k.p.k. sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego umorzono lub warunkowo umorzono postępowanie. Nie stanowi jednak obrazy art. 454 § 1 k.p.k. uchylenie wyroku przez sąd odwoławczy i umorzenie postępowania z uwagi na znikomy stopień społecznej szkodliwości czynu oskarżonego (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 stycznia 1972 r., sygn. Rw 1393/71, OSNKW 1972, z. 4, poz. 75, z dnia 18 maja 1989 r., sygn. II KR 87/89 OSNKW 1989, z.7-12, poz. 59, Uchwała z dnia 22 grudnia 1993 r., sygn. I KZP 34/93, OSNKW 1994, z. 1-2, poz. 91. Warunkiem niezbędnym dla takiego rozstrzygnięcia jest prawidłowo ustalony stan faktyczny. Ustaleniami faktycznymi jest nie tylko stanowisko w zakresie istnienia lub nieistnienia określonych faktów i okoliczności, lecz także to co w wyniku oceny dowodów zostaje ustalone jako kontekst lub skutek faktów ustalonych bezpośrednio, którym nadano przymiot wiarygodności. W takim ujęciu ustaleń faktycznych stają się nimi zarówno ustalenia o charakterze przedmiotowym, jak i oceny odnoszące się do zamiarów, motywów, postaw i innych kategorii podmiotowych, charakteryzujących stany i procesy psychiczne uczestników zdarzeń (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2011 r., sygn.. III KK 280/10, Lex 811 897). W rozpatrywanej sprawie sam oskarżony nie kwestionuje naganności swojego postępowania wynikającego z niezrozumienia istoty regulacji prawnych i chęci wywiązania się z nałożonego na niego zadań dowódcy kontyngentu.

Zgodnie z treścią art. 115 § 2 k.k. przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu sąd bierze pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego dobra,

rozmiary wyrządzonej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawców obowiązków, jak również postać znamion, motywację sprawcy. Nie ulega żadnej wątpliwości, że oskarżony wykonywał obowiązki służbowe w niezwykle trudnych warunkach klimatycznych, geograficznych, politycznych. Siły Zbrojne nie posiadały żadnych doświadczeń w działaniu w Afryce. Kontyngent miał problemy z zaopatrzeniem w wodę, świeżą żywność. Podkreślić także należy nieprecyzyjne określenie zakresu uprawnień dowódcy kontyngentu wobec prokuratora i żołnierzy Żandarmerii Wojskowej. Celem działania ppłk. D. W. było zapewnienie wysokiego poziomu dyscypliny wszystkich żołnierzy, w tym prokuratora i współdziałających z nim żołnierzy organów ścigania. Wydawane przez oskarżonego zakazy nie spowodowały istotnych zakłóceń w funkcjonowaniu organów ścigania, które nadal wykonywały ustawowe obowiązki. Nie bez znaczenia dla oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu jest także refleksja oskarżonego zawarta w powoływanych już wyjaśnieniach z dnia 21 marca 2011 r., w których wyraził ubolewanie z powodu sytuacji zaistniałych z udziałem prokuratora wojskowego i żołnierzy Żandarmerii Wojskowej.

Dokonując oceny zachowania ppłk. D. W. dostrzec także trzeba postępowanie prokuratora wojskowego działającego na podstawie zakresu obowiązków określonego przez jego przełożonego, który nie był spójny z kompetencjami oskarżonego.

Przytoczone wyżej okoliczności skutkują uchYLENIEM zaskarżonego wyroku i umorzeniem postępowania z uwagi na znikomy stopień społecznej szkodliwości czynów oskarżonego.

W ocenie Sądu Najwyższego zasadnym jest także odniesienie się do zawartej w apelacji (str. 4) uwagi autora środka odwoławczego odnośnie możliwości intelektualnych oskarżonych w aspekcie zrozumienia zadań i obowiązków ciążących na prokuratorze i żołnierzach Żandarmerii Wojskowej. Podkreślić należy, że w toku śledztwa prokurator nie miał żadnych wątpliwości odnośnie poczytalności oskarżonego, w tym poziomu jego rozwoju umysłowego.

W tej sytuacji procesowej, przy braku nowych okoliczności „argument” autora apelacji był niepotrzebny. Chyba, że prokurator posiadał dowody, których nie przedstawił w postępowaniu wbrew dyspozycji art. 4 k.p.k. Ocena Sądu

Najwyższego w opisywanym zakresie jest zbieżna ze stanowiskiem Prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej występującego na rozprawie odwoławczej.

Z wymienionych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.